

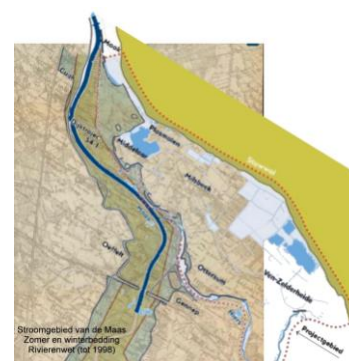
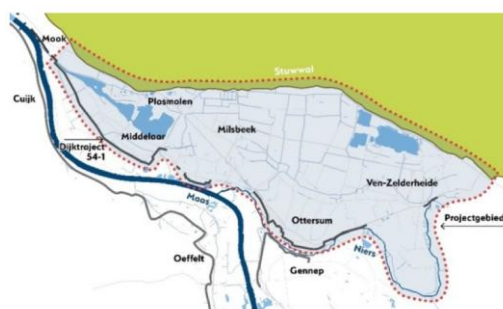
Datum: 21 april 2020
Onderwerp: Zienswijze Notitie Reikwijdte op Detailniveau Lob van Genneep

Geachte dames en heren van Ministerie Infrastructuur en Waterstaat, dames en heren van stuurgroep Lob van Genneep, burgemeester, wethouders en raadsleden van Genneep,

Middels deze brief delen wij onze zorgen omtrent de verandering van de waterveiligheid van Nederland, specifiek 'Lob van Genneep', met u.

Voor een land als Nederland, dat voor een zeer groot deel gelegen is onder de zeewaterspiegel, is waterveiligheid een belangrijk thema. De hoogwatersituaties eind 1993 en begin 1995 (afvoer Borgharen 3000 m³/s) hebben er voor gezorgd dat hoogwaterveiligheid opnieuw aandacht heeft gekregen. De impact van de twee snel opeenvolgende overstromingen was groot, zoals recent in de televisie-uitzendingen¹ 25 jaar na dato, duidelijk is gememoreerd en in beeld is gebracht.

In onze directe omgeving zijn in de vorige eeuw gelukkig 'slechts' enkele deelgebieden ondergelopen. In 1926 is het oude deel van Genneep en van Ottersum overstromd, de rest van het (huidige) gebied van gemeente Genneep bleef droog. In de daaropvolgende hoogwatersituaties bleven de overstromingen nog beperkter binnen onze gemeente.

Figuur 1 (links): Kaart in de rivierenwet (tot 1998), die het stroomgebied en de winterbedding van de Maas definieert.

Figuur 2 (midden): Het gebied 'Lob van Genneep'.

Figuur 3 (rechts): Samenvoeging van Figuur 1 en 2.

1 'Hoog Water' documentaire door BNN-VARA over de watersnood in 1995. Uitzendingen NPO2 op 3, 10, 17 en 24 februari 2020.

Dit is overeenkomstig de weergave van het stroomgebied van de Maas, onderscheid tussen Zomer- en Winterbedding, op het kaartje uit de Rivierenwet tot 1998 (Figuur 1). Opmerkelijk is dat een 'gewoon veilig' stukje Nederland van Gennep in het nieuwe beleid² in de rivierbedding van de Maas wordt geplaatst. Dat gebied wordt 'Lob van Gennep' genoemd (Figuur 2). Anders dan wordt aangegeven door overheid en projectgroep Lob van Gennep is ons gebied *niet* laag gelegen en *géén* stroomgebied van de rivier. De overstromingen in het verleden vonden met name plaats aan de Brabantse zijde van de Maas!

Beleid dat gericht is op 'Ruimte voor de Rivier' zou in Nederland bijna vanzelfsprekend moeten zijn. Helaas, met de beleidslijn 'Ruimte voor de Rivier' is bij bestuurders klaarblijkelijk een kentering gekomen in het beleid om dijken te verzwaken. Met het rapport van Commissie Luteijn³ gaat het beleid Nederland terug naar het middeleeuwse systeem van 'overlaten' en 'calamiteitenpolders' als middel om in extreme situaties de gevolgen van een overstroming langs Rijn en Maas te verkleinen. Vanuit Technische Universiteit Delft wordt nut en noodzaak van overloopgebieden betwist met de volgende gelijkenis: "Als uw toilet verstopt dreigt te raken doordat de afvoerpijp te nauw is, dan vangt u het water toch ook niet tijdelijk op in de douchebak? Dan moet uw afvoercapaciteit verhoogd worden middels een grotere afvoerpijp voor de toilet." Begin 2003 concludeerde de provincie Gelderland gelukkig dat noodzaak en nut van noodoverloopgebieden niet vaststaat. Zou in de toekomst behoefte gaan bestaan aan het nemen van maatregelen, dan gelooft de provincie die te kunnen vinden in maatregelen tussen de dijken, in dijkverleggingen en beperkte dijkverhogingen. Het waterschap Rivierenland sloot zich aan bij de visie van het provinciaal bestuur.

Ondanks bovenstaande onderschreef het kabinet eind 2003 de conclusies van de Commissie Luteijn. Het kabinet besloot om de ruimte voor overloopgebieden (o.a. de Ooijpolder en het oostelijk deel van de Beerse Overlaat) in de Nota Ruimte te reserveren.

In 2006 besloot staatssecretaris Schultz Van Haegen van Verkeer en Waterstaat alsnog o.a. de Ooijpolder van de 'overloopgebiedenlijst' te schrappen. De Ooijpolder is voorgoed van de baan. In de zomer van 2006 hebben de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant zich ook tegen het plan om de Beerse Overlaat in Noord-Brabant in te richten als noodoverloopgebied bij hoogwater op de Maas uitgesproken.^{4,5}

Onbegrip voor het verhinderen van historisch belangrijke waterafvoermogelijkheden zoals 'Beerse Overlaat' en het bebouwen van het achterliggende gebied – bijvoorbeeld met de Cuijkse wijken Heeswijkse Kampen, De Valuwe en Kraaijenbergse Plassen – is onverminderd groot.

Tijdens diverse Lob van Gennep-bijeenkomsten is nagedacht over alternatieve mogelijkheden om hoogwater zo goed en veilig mogelijk naar zee te begeleiden. De Beerse Overlaat was daarvoor lang

2 Beleidslijn Ruimte voor de Rivier. April 1996.

3 Gecontroleerd overstromen. Commissie Luteijn. 2002

4 Strijd om de Rivieren. 200 jaar Rivierenbeleid. Alex van Heezik. 2006.

5 Strijd om de Rivieren. 200 jaar rivierenbeleid in Nederland of de opkomst en ondergang van het streven naar de normale rivier. Alex van Heezik. 2007.

zeer geschikt en is dus regelmatig ter sprake gekomen. De optie werd steeds direct verworpen, met als argument wettelijke wijzigingen uit 1942. Uit bovenstaande blijkt echter dat de Beerse Overlaat pas véél later verlost is van haar 'stempel' om te dealen met overtollig hoogwater. Waarom zijn wij hierover niet adequaat geïnformeerd?

Dat het ondanks de nieuwe beleidslijn 'Ruimte voor de Rivier' (april 1996) mogelijk is gebleken om bijvoorbeeld volledige woonwijken alsnog aan te leggen IN de uiterwaarden bij onder andere Roermond, Empel, Maaspoort en Engelen is onbegrijpelijk. In het gebied Lob van Gennep is NU sprake van nieuwbouwproject 'Hoenderpark-Goorseweg' (februari 2020). Hoe rijmt dit project met de beperkingen binnen het Lob van Gennep voor bouwactiviteiten? Er is grote onduidelijkheid over de grenzen en de mogelijkheden om te bouwen, zowel elders als in onze regio!

Wij willen graag meevoelen met de trots van de diverse betrokken overheden over de totstandkoming van de hoogwatergeulen ter hoogte van Thorn-Wessem, Lomm en Well. De *ruimte voor de rivier* kan gevonden in *onbewoond gebied*! De verbetering van de doorstroming biedt niet alleen veiligheid aan de bewoners van de nabij gelegen woonplaatsen, maar ook stroomopwaarts. Stroomafwaarts hebben deze ingrepen echter een negatief effect. Het water kan en gaat versnelt richting 's Hertogenbosch.....

Nog een maatregel om water versnelt naar 's Hertogenbosch te leiden: project Oeffelt⁶ realiseert een waterstanddaling van 20,3 cm stroomopwaarts. Het project Oeffelt start als de dekking van het project geregeld is (€ 41,1 miljoen). Worden deze concrete rivierverruiming in de modelleringen voor de alternatieven Lob van Gennep meegenomen?

Een logische eerdere stap, vóór de maatregelen stroomopwaarts, zou zijn geweest om de dijken tot 's Hertogenbosch op te hogen om het rivierwater binnen de onbewoonde ruimte van de rivier te behouden. Echter, wordt binnen het project 'Lob van Gennep' de oplossing gezocht om het water te parkeren in een bewoond gebied, met maar liefst 7000 bewoners....

Het gebied 'Lob van Gennep' is, ondanks zijn 7000 inwoners, (nog) wetmatig bestempeld als 'bergend rivierbed' of 'retentiegebied', sinds eind vorige eeuw. Anders dan wordt aangegeven in de MIRT rapportage en de diverse presentaties is het gebied geen natuurlijk onderdeel van het stroomgebied van de Maas en ook niet laaggelegen. Het is inmiddels duidelijk dat de reikwijdte van het project Lob van Gennep beperkt is. Er is geen enkele motivatie om waterberging elders, in onbewoonde (natuur)gebieden, te bespreken/onderzoeken. Ons bewoonde gebied, nota bene buiten het stroomgebied van de Maas, wordt zomaar belast met de hoogwaterproblematiek. Er is ook geen motivatie om stroomafwaarts Ruimte voor de Rivier te realiseren middels bijvoorbeeld (extra) nevengeulen. Men verschuilt zich achter het huidige gegeven dat Lob van Gennep wettelijk voor waterberging beschikbaar moet zijn. Dat Lob van Gennep grotendeels *niet* tot het stroomgebied van de Maas behoort wordt weggewuifd.

Het laten overstromen van Lob van Gennep is beleid!?! Voor de ultieme bescherming van 's Hertogenbosch, met de huidige dijkbescherming stroomafwaarts, is het relevant om de 'top' van het hoge water op te vangen. Dit betekent dat het gebied een hoge dijkbescherming zou moeten

6 Startbeslissing MIRT-verkenning Oeffelt. Ministerie van Infrastructuur en Milieu. 25 januari 2017.

hebben, die de bedreigende hoogwaterstroom op een cruciaal moment kan wegnemen, binnen zeer korte tijd.⁷ Volgens grove inschattingen van de stuurgroep is er ruimte voor 50 miljoen m³ water in het gebied. Deze ruimte moet binnen 48 uur worden benut om het dichtbevolkte(re) gebied stroomafwaarts te sparen voor overstroming. Dat houdt in dat het water (modder) het gebied volgens plan moet binnestromen met ruim 1 miljoen m³/uur, dus ongeveer 300 m³/sec. Dergelijke enorme waterkrachten zullen naast waterschade ook enorme verwoestende schade aanrichten. Beelden van een tsunami staan op ieders netvlies, zeker ter hoogte van de instroom van het water.

Bovengenoemde doelstelling – ‘hergeformuleerd’ na interpretatie van een MIRT rapportage, diverse groepsbijeenkomsten en persoonlijke gesprekken – is uniek. De uitvoering zal ook uniek zijn. Hoogwaterbescherming voor de inwoners in het gebied zal voldoen aan de norm in de Waterwet van 2016 of beter. De door de stuurgroep voorgestelde optie biedt betere bescherming dan de Waterwet voorschrijft, doch met een waterkerende instroomvoorziening. Een dergelijke inlaat zal worden opengezet, zodra overstroming van 's Hertogenbosch dreigt. Wij begrijpen dat de bescherming voor ons woon-, leef- en werkgebied toeneemt en zijn daar blij mee. Echter, het moedwillig, ‘handmatig’, openen van een voorziening om een bewoond gebied met verwoestende krachten onder water te zetten is onacceptabel.

Wij vragen ons af of de Grondwet niet op ons van toepassing is. Op welke wettelijke grondslag(en) of bevoegdheid is een dergelijk actie gebaseerd? Wat is de basis van bescherming van de bewoners van het gebied? De schade wordt moedwillig aangebracht (zie ook Wetboek Van Strafrecht, Artikel 157/158). Dit unieke project dwingt unieke schadeloosstelling af. Naast garantie op volledige vergoeding van onroerend goed en inboedel moeten ook evacuatiekosten, derving broodwinning en gezondheidsschade (zowel fysieke gezondheidsschade door vervuild woongebied als psychische gevolgschade) volledig worden meegenomen. Onze woningen en bedrijven liggen zo dicht bij de beoogde inlaatvoorziening dat de schade bij inundatie onevenredig groot zal zijn.⁸ De schadeloosstelling moet onomstotelijk geregeld zijn voor aanleg van de inlaatvoorziening!

Er is veel onduidelijk over de daadwerkelijke dijkbescherming:

- Tot welke hoogte (NAP) wordt dijkbescherming geboden? Ook: hoe hoog is de dijkbescherming stroomopwaarts en stroomafwaarts? Er wordt steeds gesproken over overstromingsrisico's. Echter, deze zijn bepaald door rekening te houden met onder andere bevolkingsdichtheid en evacuatie-mogelijkheden. Daarmee zijn ze niet/nauwelijks te relateren aan dijkbeschermingshoogtes (NAP). De hoogteverschillen in het buitengebied van Milsbeek bedragen 3.52 meter.⁹
- Wat zijn de minimale en de maximale invoercapaciteiten van de voorgestelde waterkerende inlaatvoorziening?
- Welke technische mogelijkheden zijn er om de (modder)stroom ter hoogte van de waterkerende instroomvoorziening te sturen, in richting en in kracht?

7 Verbeteren Systeemwerking Maas. RWS ongeclassificeerd. 10 maart 2016.

8 Enkele aanprakelijkheidsvraagstukken in relatie tot waterbeheer 21e eeuw. M. Dekker & J. Polak. Leiden. 2002.

9 Rapport V1032. Vestigia Archeologie en Cultuurhistorie. 20 februari 2014. NAP waarden variërend van 1022 cm tot 1374 cm.

- Er is gesproken over verbetering van de waterafvoer na overstroming. Welke specificaties horen daarbij? Minimale en maximale afvoercapaciteit? Duur van overstroming?

Ook zijn er vele vragen over procedure voor evacuatie:

- Er is bijzonder weinig voorbereid voor eventuele evacuatie. Waar kunnen inwoners, dieren, bedrijven maandenlang terecht? Waar en hoe kunnen alle agrariërs hun koeien, varkens, pluimvee, paarden, nertsen veilig onderbrengen? Wat zijn evacuatie-mogelijkheden ten tijde van besmettelijke dierziektes, zoals mond- en klauwzeer, varkenspest en vogelpest?
- Welke maatregelen worden getroffen en welke mogelijkheden blijven over bij uitval van electriciteit en telecommunicatie?
- Wat zijn de maatregelen ter bescherming van een geëvacueerd gebied tegen plundering en dergelijke?

Ook zijn er vele vragen over procedures bij terugkeer in het overstroomde gebied:

- Wat is het plan van aanpak ter herstel van infrastructuur, electriciteit, drinkwater,....?
- Hoe wordt aanvoer van voedsel, dekens en andere hulpgoederen geregeld?
- Bij terugkomst in het gebied zijn er wellicht veel gezondheidsrisico's door rivierslib, verspreide mest, lijken (begrafplaatsen) en kadavers. Wat is de aanpak daaromtrent?
- Bij terugkomst in het gebied is er wellicht ook veel gezondheids- en milieuschade door drijvende olietanks en op drift geraakte gevaarlijke stoffen. Wat is de aanpak daaromtrent?

Er is veel discussie over de mogelijkheden ter vergoeding van de schade:

- Voor afwikkeling van de schade is het zeer relevant om niet buitendijks te wonen (nu wordt terminologie gebruikt, die impliceert dat het gebied onderdeel is van het stroomgebied van de Maas), maar binnendijks. Als het gebied wordt gedefinieerd als 'nood-overloop-gebied' (dus binnendijks) kunnen vele hoogwaterbeschermingsplannen verder worden ontwikkeld, maar is schadeafhandeling juridisch significant anders.
- De insteek van het voorliggende project 'Lob van Gennep' is een enorme bezuiniging op dijkverhoging van het gehele traject tot 's Hertogenbosch, ruim 200 km dijk. De overheden zijn blijkbaar niet in staat voldoende financiële middelen vrij te maken voor 200 km dijkverhogingen. De risico's op overstroming en daarmee de (veel grotere financiële) risico's op schade kunnen onmogelijk worden afgewenteld op 7000 inwoners van 'Lob van Gennep'. De financiële strop zal voor nagenoeg alle inwoners leiden tot schuldsanerings en/o faillissementen.
- Dit unieke project dwingt unieke schadeloosstelling af. Naast garantie op volledige vergoeding van onroerend goed en inboedel moeten ook evacuatiekosten, derving broodwinning en gezondheidsschade (zowel fysieke gezondheidsschade door het vervuilde woongebied als psychische gevolgschade) volledig worden meegenomen.
- Zeer beperkt was bekend dat het woongebied 'Lob van Gennep' is aangemerkt als retentiegebied, waarbij vele nieuwbouw- & verbouwactiviteiten wetmatig vanaf 1996 voor eigen risico zijn. Inmiddels is dat gesprek van de dag. De negatieve effecten op bestaande en nieuwe hypotheek, bestaande en nieuwe verzekeringen zijn reeds geconstateerd. Negatieve effecten op WOZ-waarde, leegstand van woningen & bedrijven, nieuwbouw, voorzieningen zullen niet lang op zich laten wachten. Harde toezeggingen op schadeloosstellingen zijn reeds nu van groot belang!

Het inzicht in de modellen is beperkt. Er zijn vele zorgen over de mate waarin diverse facetten zijn meegenomen e/o meegewogen:

- In welke mate houden in-gebruik-zijnde modellen rekening met huidige en toekomstige klimaatveranderingen en daarmee samenhangende hogere waterafvoeren door de diverse rivieren en andere waterlopen?
- In welke mate houden in-gebruik-zijnde modellen rekening met huidige en toekomstige wijzigingen in de stroming door maatregelen om waterafvoeren te versnellen cq. vertragen op de diverse rivieren en verbonden waterlopen?
- Tot op heden is in alle overwegingen geen rekening gehouden met het effect van de hoge waterdruk op kwelwater. Kwelwater is een belangrijk verschijnsel bij een bodem met veel zand en grint. Door zand- en grintwinning uit dit gebied zal het 'natuurlijke effect' worden versterkt. Wat zou het beschikbare volume in het nood-overloop-gebied 'Lob van Gennep' zijn als kwelwater wel wordt meegenomen in de berekeningen (verhoging van de dijkhoogte vergroot eveneens de waterdruk en dus de hoeveelheid kwelwater)?
- Welke maatregelen kunnen worden genomen om de risico's op verdroging in te perken?
- Wat is de grondslag en de juridische status van bescherming voor inwoners in het gebied? Wie is aansprakelijk/aanspreekbaar voor (alle facetten van) schade door het openzetten van de eventuele 'inlaat'? Is schade-verhaal te garanderen? De schade van water uit een primaire watergang is niet verzekeraar.¹⁰
- Is er een inwerkingtreding van een rampenfonds? Is in deze opzet van Lob van Gennep de gevolgschade überhaupt te vatten binnen de definitie 'Ramp'?^{11,12} In hoeverre is sprake van een ramp, indien een mensenhand de ontstane gevolgen veroorzaakt? Als bewoners van het gebied willen we niet nog verder gedupeerd worden door een juridisch langlopend gevecht!
- Binnen Lob van Gennep zijn veel bouw- en ontwikkelingsbeperkingen! Krijgt Gennep een bijdrage voor medewerking aan de plannen binnen Lob van Gennep voor 'verbindende dijken' of 'dubbele dijken' met een inlaatconstructie? Gemeente Gennep draagt € 0.9 mln bij aan het project Lob van Gennep.¹³
- Wat is de impact van waterberging op de archeologische waarde van het gebied?
- Wat is de impact van waterberging op de natuur, specifiek het Natura 2000 gebied in Milsbeek?

Verfraaiing van het gebied

- Naast bescherming tegen water en berging van water zou een doelstelling van het lopende project 'Lob van Gennep' zijn om het gebied mooier te maken. Dit onderwerp is nog nauwelijks uitgewerkt. De grote landelijke aantrekkingskracht en belangrijke natuurwaarden van het Milsbeekse buitengebied vormen een bron voor toerisme en recreatie. Zij zijn cruciale pijlers van de regionale economie. Ruimtelijke ingrepen in dit bijzondere landschap vragen om een zorgvuldig ontwerp met gebruiks- en toekomstwaarde, waarbij behoud en waar mogelijk versterking van de aanwezige gebiedswaarden de uitgangspunten moeten zijn.

10 www.verzekeraars.nl/verzekeringsthemas/nieuwe-risicos/klimaat/infographic-verzekerbaarheid-klimaatrisico-s/overstroming

11 www.ensie.nl/nationaal-coordinator-terrorismebestrijding-en-veiligheid/ramp

12 www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/RAMP#.Xp1p6cgza00

13 Deltaprogramma Maas. Afsprakenlijst Bestuurlijke Overleggen MIRT 2018

- Waterschap Limburg draagt € 14 mln. bij aan project Lob van Gennep. € 11,5 mln. eigen bijdrage aan aanpak dijkkring 54 en € 2,5 mln. voor meekoppelkans beekherstel. De bijdrage 'meekoppelkans' zou bij voorkeur moeten worden aangewend voor herstel of verbetering van de ecologische verbinding tussen de Natura2000 gebieden in onze omgeving (bijvoorbeeld tussen Sint Jansberg en de Maas). Ons fraaie Milsbeekse buitengebied is reeds rijk is aan bijzondere natuurwaarden. Zeldzame vegetatie en bijzondere diersoorten zijn reeds aanwezig, zoals onder andere uilen, damherten, dassen, bevers, reeën, ooievaars, weidevogels, vleermuizen en vliegende herten. We wijzen erop dat er geen verstoring van het buitengebied mag worden veroorzaakt door wijziging van het bestaande wegennet in Milsbeek!

Als bewoners van het buitengebied van Milsbeek hechten we zeer aan onze fraaie leefomgeving. Het glooiende gebied kenmerkt zich door rust, ruimte en bijzondere natuur. Deze kwaliteiten komen onder andere in het gedrang door de mogelijke maatregelen in het kader van het winterwater bergend 'stempel' dat op het gebied drukt. Voorgestelde maatregelen van verbindende dijken e/o dubbele dijken met een inlaatconstructie roepen velen vragen op en baren veel zorgen . De bewoners van het Milsbeekse buitengebied, wonend en veelal werkend bij de voorgenomen waterkerende instroomvoorziening, worden onevenredig belast voor de veiligheid van Nederlanders wonend stroomafwaarts aan de Maas. De verwoeste krachten van genoemde kering kunnen onmogelijk voor ons risico zijn, of qua vergoeding gemaximeerd worden. Als zaken niet worden geregeld zullen wij strijden voor wettelijke normdijken (overeenkomstig Waterwet 2016).

Wij behouden ons het recht voor nadere kanttekeningen te plaatsen bij de voorliggende plannen.

Hoogachtend,

Werkgroep Rust in het Veld
Namens deze,

De heer M. Heijmans
Correspondentieadres:
Onderkant 3B
6596MB Milsbeek